

Rafael Hüseynov

Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyi

Söz məbədi

*Nizami Gəncəvi
adına Azərbaycan
Ədəbiyyatı Muzeyi
nadir bir binaadır,
unikal bir muzeydir.
Oranı qorumaq,
saxlamaq lazımdır.*

Heydər
Əliyev,
Azərbaycan
Respublikasının
Prezidenti
28.08.1996

Az 2009
1597

20492

1597.8

*Q*ux qalası, Sahil bağı, Neft daşları... kimi Bakının rəmzlərindən olan on cəxibədar binalardan birinin sağ yanında on qovaq ağacı ucalır.

Bura Nizami muzeyidir, Azərbaycan ədəbiyyatının Baş Sarayı!

Hömin 10 qovaq ağacını muzeyin yarandığı ilk illərdə burada fotograf işləmiş, kameranın gözü ilə ədəbiyyatımızın yüzünlük mühüm hadisəsi və onun simasına unudulmuşdan xilas edərək tarixləşdirmiş Cavad Axaundov kitab.

Hər övladı olanda bir fədan bəsdərməmiş.

XX əsrin ortalarında tikilmiş hömin 10 qovaq ağacının boyu indi binamı ötüb keçib.

Elə o illərdən bəri soruşan müddətdə Ədəbiyyat muzeyinə toplanmış sənədlər də bu binaya sığacaq hədləri çoxdan aşıb.

Yaşə onillərlə ölçülən bina minillərin sənətini qoruyan məhədgaha dönüb.

ARXIV

Dünya mədəniyyəti xəzinəsində özünəməxsus uca məqamı olan, bəşəriyyətin söz xəzinəsinə misilsiz ədəbi incilər və dahi şairlər bəxş etmiş Azərbaycan ədəbiyyatının yaşı 3 min ildən artıqdır.

Azərbaycan coğrafi mövqeyi və tarixi inkişaf xüsusiyyətləri ilə həm Avropaya aiddir, həm Asiyaya, həm Şərqə mənsubdur, həm də Qərb ölkəsidir. Bu özəllik Azərbaycanlının düşüncəsində və məişətində, Azərbaycanın mədəniyyəti və ədəbiyyatında da hər zaman mövcud olmuşdur.

Azərbaycanın söz sənəti Şərqi şeiri və nəsrinin ənənələrini davam etdirib yaşatmaqla yanaşı, Qərb ədəbiyyatının da forma və janrlarını özününküləşdirərək əsrlərca inkişaf etdirmişdir.

Bu rəngarəng ədəbiyyat doğma ana dilində Azərbaycan türkcəsindən əlavə, fars, ərəb dillərində yaradıldığı kimi, fransız, rus, ingilis dillərində də qələmə alınmış, farsdillli, ərəbdillli, fransızdillli, ingilisdillli, ruscillli mədəniyyətlərin tərəqqisinə öz əvəzsiz töhfələrini vermişdir.

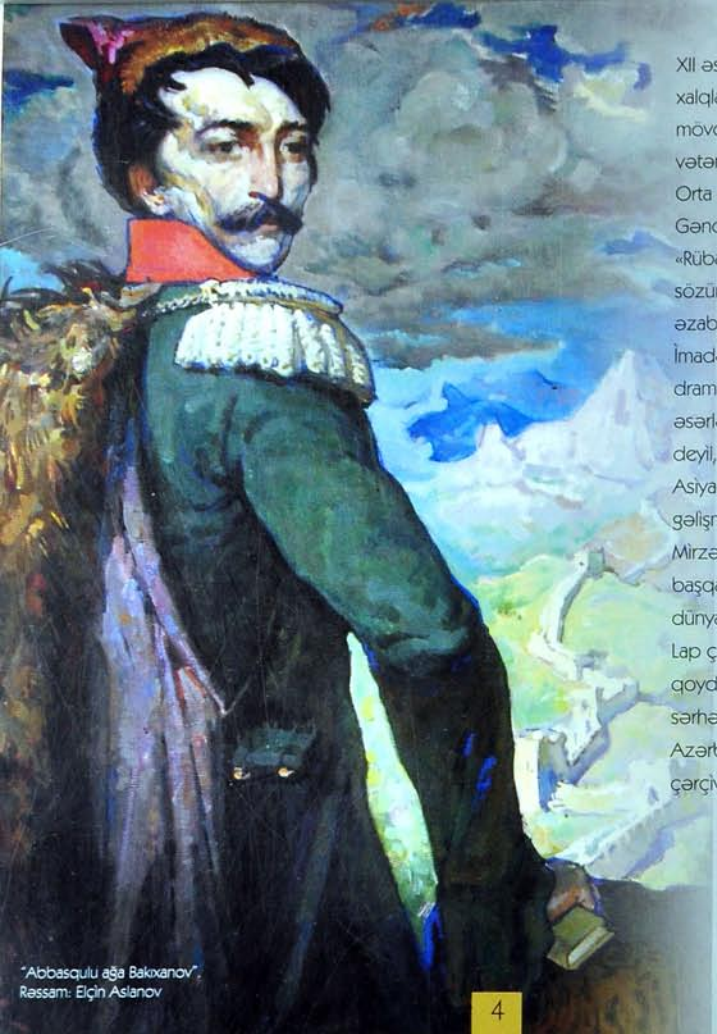
"Məşəti Gəncəvinin abidəsi"
Höyaltaras, Münevver Rzayeva

Azərbaycan ədəbiyyatı elə bir ağır çəkiyə malikdir ki, bu 9 milyonluq xalq məhz öz ədəbi mirasının sayəsində sayca ondan qat-qat çox olan millətlərlə də, ərəzicə ondan neçə kərə böyük olan dövlətlərlə də, təbii sərvətləri, iqtisadi gücü və hərbi qüdrəti ondan dəfə-dəfə artıq olan ölkələrlə də nəinki eyni sırada dayanmağa, əksinə, daha üstün olduğunu hər an isbat etməyə qadirdir.

Dünyanın bir çox xalqlarının ədəbiyyatına ciddi təsir göstərmiş, yaradıcılığı ilə səkkiz əsrdən artıq davam edən ədəbi məktəb vücuda gətirmiş, bu gün dünyanın əksər dillərində danışan Nizami Gəncəvi və onun «Xəmsə»si,

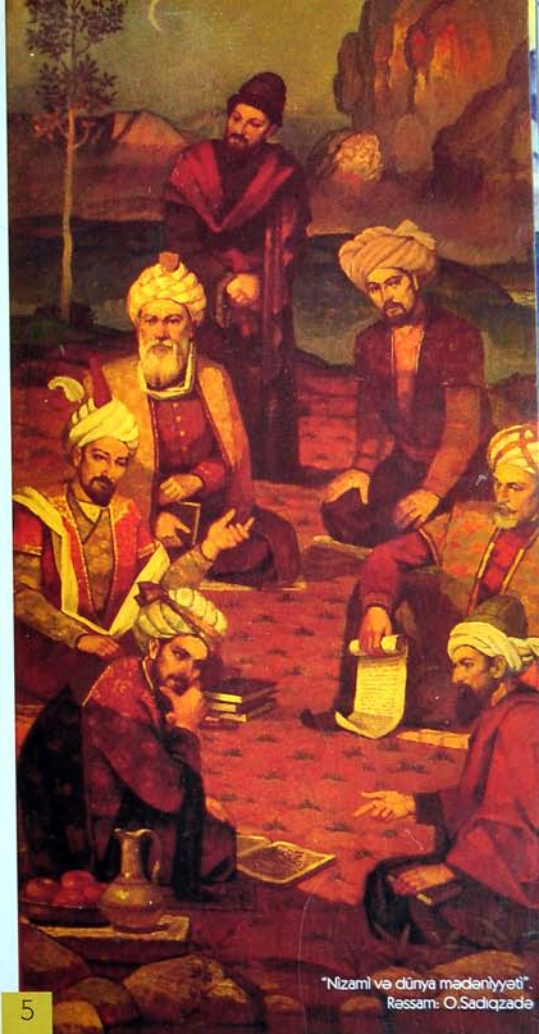
"Dörd fəsi" xalçası.
XIX əsr. Tebriz

XII əsrdə Avropanın bir çox xalqlarının hələ yazılı ədəbiyyatının mövcud olmadığı çağlarda yalnız vətəninə deyil, bütün Yaxın və Orta Şərqdə ad çıxarmış Məhsəti Gəncəvi və onun solmaz «Rübailər»i, çarxıya çəkilən İsa kimi sözüne və əqidəsinə görə sonsuz əzablarla qətlə yetirilmiş insanpərvər İmadəddin Nəsimi, dramaturgiyamızın təməlini qoyan, əsərləriylə yalnız Azərbaycanda deyil, İranda, Türkiyədə, Orta Asiyada müasir təfəkkürün gəlişməsinə əhəmiyyətli təkan verən Mirzə Fətəli Axundov və onlarca başqa şairimiz, yazıçımız lap çoxdan dünya vətəndaşlarına çevrilmişlər. Lap çoxdan onların yadigar qoyduqları söz yatırı sərhədsizləşmiş, təkcə Azərbaycanınkı olmaq çərçivəsindən çıxmışdır.

Orta əsrlərdən XX əsrə qədər yazılmış təzkirələrin, ədəbi və tarixi mənbələrin məlumatlarına əsasən hesablanmışdır ki, ən qədim dövrlərdən XXI əsrə qədər Azərbaycanın 4 minə yaxın şair və nasiri olmuş, fəxr etdiyimiz ədəbi mirası onlar yaratmışlar. Nizami Gəncəvinin adını daşıyan Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyi həmin klassiklərin hamısını qovuşdurən müqəddəs ocaq, 3 min illik ədəbi inkişaf yoluna ayna tutan misilsiz qoruqdur.

"Nizami və dünya mədəniyyəti".
Rəssam: O.Sadıqzadə

Nizami muzeyinin yerləşdiyi binanın özü də maraqlı bir tarix abidəsidir.

Bu gün Bakının tən mərkəzində olan həmin bina birmərtəbəli karvansara kimi şəhərdən kənarca tikiləndə 1850-ci il idi. O vaxt Bakı qala divarları ilə əhatələnmiş İçərişəhərdən ibarət idi.

Tarixin həyratlı məntiqi ilə bir zamanlar karvanları qarşılayıb-yola salmış, yaxından-uzaqdan gələn qonaqlara qapı açmış bu qocaman tikili nəhayətdə Azərbaycanın söz karvanının yerləşməsinə, daim qonaqlı-qaralı əziz ünvanına çevrildi. Lakin bu hadisə XX yüzillik ortalarında baş verdi, ona qədər isə həmin tikili macərəli həyatını yaşamışdı.

XIX əsrin sonlarında binanın boyu bir az artır.

"Xurşidbanu Natavan"
Heykəltarası Omer Eldarov

6

1856-1868-ci illərdə Bakı quberniyasının baş arxitektoru vəzifəsini tutmuş memar Qasım bəy Hacıbababəyovun (1811-1874) layihəsi əsasında karvansara dönüb olur ikimərtəbəli. 1915-ci ildə isə tikiliyə bir də əl gəzdirilir. Mülki mühəndis A.Nikitin binanın yeni bərpə cizgilərini hazırlayır, ikinci mərtəbədə yenidənqurma işləri aparılaraq orada in oyun-banket zalı yaradılır.

7

Mülkün təzə sahibi, Bakı varirlərindən olan Hacı Hacığa Dadaşov binanı «Metropol» adlı hotələ çevirir. Tədricən bura yalnız mehmanxanaya təşrif gətirən müsafirlərin deyil, Bakı kübarlarının sevimli əyləncə yerlərindən biri olur. Binanın ilk qatında isə zərgərlik məmulatı, müxtəlif xırdavat satılan mağazalar sıralanır. Binanın uzun ömrünün faciəli sahifələri də var. 1918-ci ildə Bakıda azərbaycanlılara qarşı soyqırımları törədən ermənilər qanlı mart günlərində həmin mülkün damına pulemyotlar qoyaraq indiki Sabir bağı səmtindən və Nizami heykəli tərəfdəki küçədən keçən insanları güllə yağışına tuturlarmış. 1918-ci il mayın 28-də Şərqdə birinci dəfə olaraq Azərbaycanda demokratik respublika yaradılır, İstiqlal Bəyannaməsinin elan edilməsi ilə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti fəaliyyətə başlayır. Lakin Bakı istilacı qüvvələrin əlində olduğundan Müstəqil Azərbaycanın ilk hökuməti Gəncədə qərar tutmağa məcbur olur.

1918-ci il sentyabrın 15-də Qafqaz İslam Ordusu və Azərbaycanın milli qüvvələrinin birgə səyləri ilə Bakı bolşevik və erməni tör-töküntülərindən təmizləyərək rəsmi paytaxta çevrilir. «Metropol» mehmanxanası Azərbaycan hökumətinin ixtiyarına verilir. Hökumət üzvləri burada həm yaşayıb, həm işləyirdilər. 1920-ci illərdə isə bu tikili Azərbaycan Həmkarlar İttifaqının ixtiyarına keçir. 1939-cu ildə dəhə Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 1941-ci ildə tamam olacaq 800 illiyi ilə əlaqədar ciddi yubiley hazırlıqlarına başlanılır. Bu münasibətlə Nizaminin həyat və yaradıcılığını, həsr edilən ayrıca muzeyin yaradılması da qəet edilir.

"Məhsətli Gəncə şairələri arasında"
Rəssam: O.Sadıqzadə

1939-cu il noyabrın 1-də Azərbaycan hökumətinin yeni muzeyin yaradılması haqqında qərarından sonra binanın yenidənqurulmasına başlanılır. Bu işə ölkənin ən güclü rəssamları, nəqqaşları, ustaları, sənətsünas və ədəbiyyatçıları cəlb edilir. İstedadlı memarlar Sadiq Dadaşov və Mikayıl Hüseynovun layihəsi əsasında binaya daha iki mərtəbənin əlavə edilməsi, fasadındakı pəncərələrin sökülərək yerində tağların yaradılmasına başlanılır. Muzeyin indiki Nizami heykəlinə baxan tərəfində həmin yeni yaranan tağların altında Azərbaycan ədəbiyyatının 6 böyük klassikinin abidələri ucaldılır –

Mehəmməd Füzuli, Molla Pənəh Vaqif, Mirzə Fətəli Axundov, Xurşidbanu Nəvəvə, Cəlil Məmmədquluzadə, Cəfər Cabbarlı Nizamiylə üz-üzə dayanırlar.

Beləliklə, təməl daşının qoyulmasından 90 il keçəndən sonra vaxtilə birmərtəbəli, nəzəri cəlb etməyən sadə bir karvansara olmuş bina dördmərtəbəli memarlıq incisinə çevrilərək indiki cazibədar görkəmini alır.

Lakin İkinci dünya müharibəsinin başlanması muzeyin tamaşaçı üzünə açılmasını ləngidir.

Yalnız 1945-ci il mayın 9-da faşizm üzərində qələbə elan edildikdən 5 gün sonra mayın 14-də Nizami muzeyi də xalqa daha bir mühüm bayram hədiyyəsi kimi təqdim edilir.

Amma onillər sonra bu imarətin həyatında ona ikinci həyat, təzə nəfəs başlısı olan daha bir əlamətdar hadisə də baş verdi.

"Nizami Gəncəvi və Azərbaycan mədəniyyəti".
Rəssam: O. Sadiqzadə

"Heyran xanım".
Rəssam: O. Sadiqzadə

Azərbaycan dövlətinin qayğılarıyla 2004-cü ildə muzeyin əsaslı şəkildə təmir və yenidənqurulmasına başlandı. Prezident İlham Əliyevin bilavasitə diqqəti ilə 4 il davam edən genişmiqyaslı təmir və bərpa gedişində bünövrəsindən tavanınadək binaya təzə güc verildi, bütün naix və bəzək elementləri yeniləndi, mərkəzləşdirilmiş isitmə-soyutma, havalandırma sistemləri yaradıldı, muzey tam kompüterləşdirildi, ekspozisiya ən yeni texnologiyaların tətbiqi ilə müasir muzeyçilik tələbləri səviyyəsində quruldu, bütün rəsm və heykəltaraşlıq, tətbiqi sənət nümunələri üzərində ciddi bərpa işləri aparıldı. 1945-ci ildə açılış lentini kəsilən Nizami muzeyində vur-tut 213 əlyazma, 200 daşbasma üsulu ilə nəşr edilmiş kitab, 152 qazıntı materialı, 424 incəsənət əsəri vardırsa, hazırda muzey ekspozisiyası və fondlarında qorunan eksponatların sayı 100 mindən artıqdır.

Muzeyin nadir eksponatları sırasında orta əsr Azərbaycan şəhərlərinin ərazilərindəki arxeoloji qazıntılarda aşkarlanmış rəsmli qablar, kaşılar, Nizami Gəncəvinin məzarından tapılmış tirmə parça, Azərbaycan klassiklərinin miniatürü əlyazma «Divan»ları, Nəsiminin türbəsindən götürülmüş bir ovuc torpaq, Füzulinin əl xətti, Şuşanın qurucusu Pənahəli xanın üstü «Quran» ayələri ilə naxışlanmış «gülləbatmaz» köynəyi, Xurşidbanu Natəvanın əli işi olan zərif tikmələr, Aleksandr Dumanın ona hədiyyə etdiyi şahmat taxtasından qalmış fiqurlar, Mirzə Fətəli Axundovun əlyazmaları, kitabxanası, tarı, sazı, ev əşyaları, ondoqquzuncu yüzildə Təbrizdə toxunmuş «Dörd fəsil» xalçası, Əlimərdan bəy Topçubaşovun Parisdəki Sen-Klu məzarlığından gətirilmiş başdaşısı,

Mirzə Cəlilin kamançası, «Molla Nəsrəddin» jurnalının redaksiyasındakı divar saati, Firidun bəy Köçəri, Nəriman Nərimanov, Əli Müznib, Salman Mümtaz, Süleyman Sani Axundov, Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin qələmləri, yazı ləvazimatı, əlyazmaları, məktublari, «Oxu, tar» hayqırmış Mikayıl Müşfiqin tarı, Cəfər Cəbbarlinin patefonu, Hüseyn Cavidin eynəyi, Yusif Vəzir Cəmənzaminlinin xətirə albomu, Əlağa Vahidin son siqareti, Abdulla Şaiqin, Səməd Vurğunun, Rəsul Rzanın, Nigar Rəfiyyəlinin, Ənvər Məmmədخانlinin, Mir Cəlalin, Mehdi Hüseynin, Xəlil Rzanın, Məmməd Arazın, Bəxtiyar Vahabzadənin... xətirələrini yaşıdan əşyalar.

Nisami adına Milli Azərbaycan İbriyyəti
Muxeyinin təmirdən sonra yenidən fəaliyyətə
başlaması müasir Azərbaycan tarixində çox
slamətdir hadisədir.

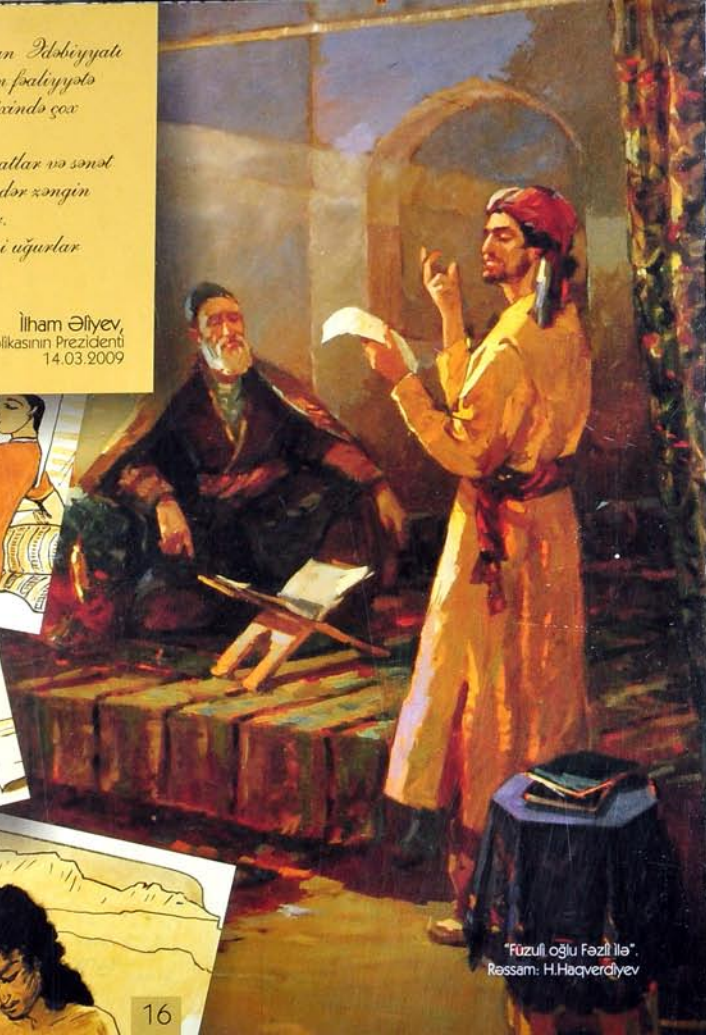
Muxeydə nümayiş etdirilən eksponatlar və sənət
şəxsləri Azərbaycan xalqının nə qədər zəngin
mədəniyyətdə malik olduğunu göstərir.

Muxeyin bütün ömürdəşlərinə yeni uğurlar
arzulayırıq.

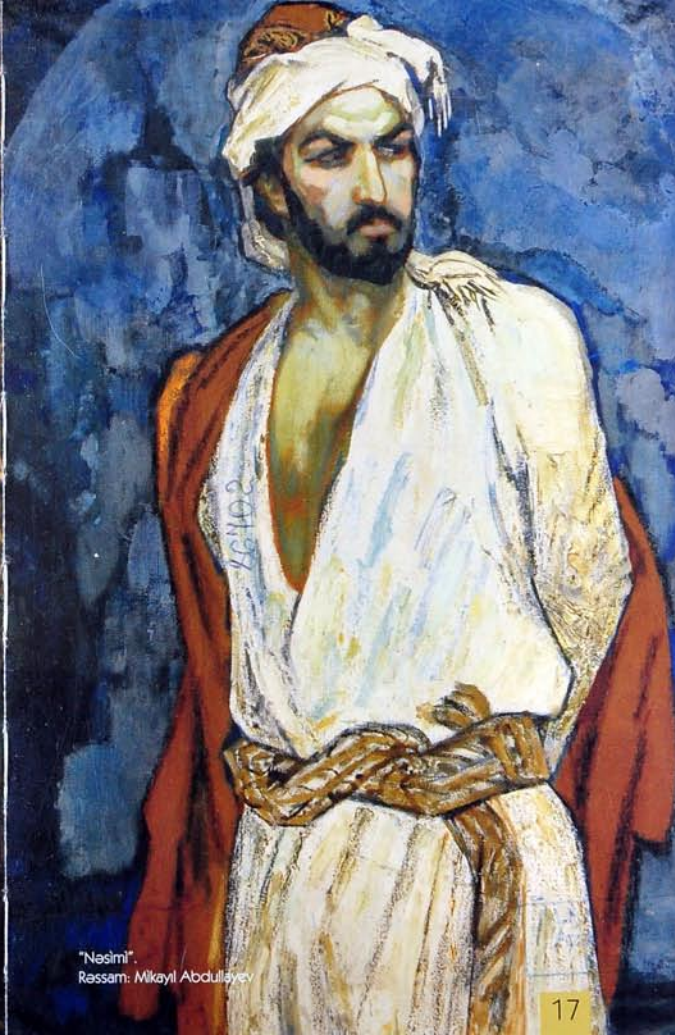
İlham Əliyev,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
14.03.2009

16

"Füzuli oğlu Fəzli ilə".
Rəssam: H.Haqqverdiyev

"Nəsimi".
Rəssam: Mikayıl Abdullayev

17

Muzeyin divarlarını orta əsr
Azərbaycan rəssamlarının,
xüsusən Sultan Məhəmməd
məktəbinə aid miniatürcülərin
doğurduqları əsərlərlə yanaşı,
Azərbaycanın görkəmli
boyakarları Sadiq Şərifzadə,
Rüstəm Mustafayev, Əzim
Əzimzadə, Səttar Bəhlulzadə,
Mikayıl Abdullayev, Böyükağa
Mirzəzadə, Maral Rəhmanzadə,
Mikayıl Abdullayev, Nəcəfqulu,
Elmira Şahtaxtinskaya, Tahir
Salahov, Toğrul
Nərimanbəyovun...
ədəbiyyatımızın əyani salnaməsi
olan tabloları bəzəyir.
Azərbaycanın tanınmış tişə
ustaları Fuad Əbdürəhmanov,
Səbsay Penxos, İbrahim
Zeynalov, Cəlal Qaryağdı, Ömər
Eldarov, Tokay Məmmədov,
Elcan Şamilov, Münəvər
Rzayeva, Qorxmaz Sücəddinov,
Akif Əsgərov və digərlərinin
yaratdıqları büst və heykəllər
muzeyin zallarına ayrı bir
əzəmət gətirir.

"Nizami Gəncəvinin Şərq sələfləri".
Rəssam: O.Sadıqzadə

*Azərbaycan ədəbiyyatını
şöhrətləyənlər yazadacaq bu
məbədə yeni ömür, yeni ruh, yeni
hörmət və ehtiram kollektivs ürsək dolusu
şöhrət deyirəm!*

Fəttah Heydərov,
millət vəkili
14.05.2009

Bir silsilə görkəmli
ədəbiyyat və sənət
xadimimizin arxivləri də
bütünlüklə, ya qismən
Nizami muzeyində
mühafizə edilməkdədir.
Bu suradan Cəll
Məmmədquluzadənin,
Tağı Şahbazi Simurğun,
Əli Nəzminin, ƏbdürrəhİM
bəy Haqverdiyevin, Xurşid
Qacarin, Ömər Faiq
Nemanzadənin, Seyid
Hüseynin, Abbas Mirzə
Şərifzadənin, Aleksandr
Tuqanovun, Əhməd
Cavadın, Sıdqi Ruhullanın,
Abdula Faruqun, Hüseyn
Natiqin, Nigar Rəfibəylinin
və bir çox başqalarının
xatirə fondları müəyyən
həcmdə tamaşaçılara
təqdim edilməklə
bərabər, araşdırıcılardan
ötrü də yeni-yeni
tədqiqatlar aparmaqçün
əlverişli meydan açır.

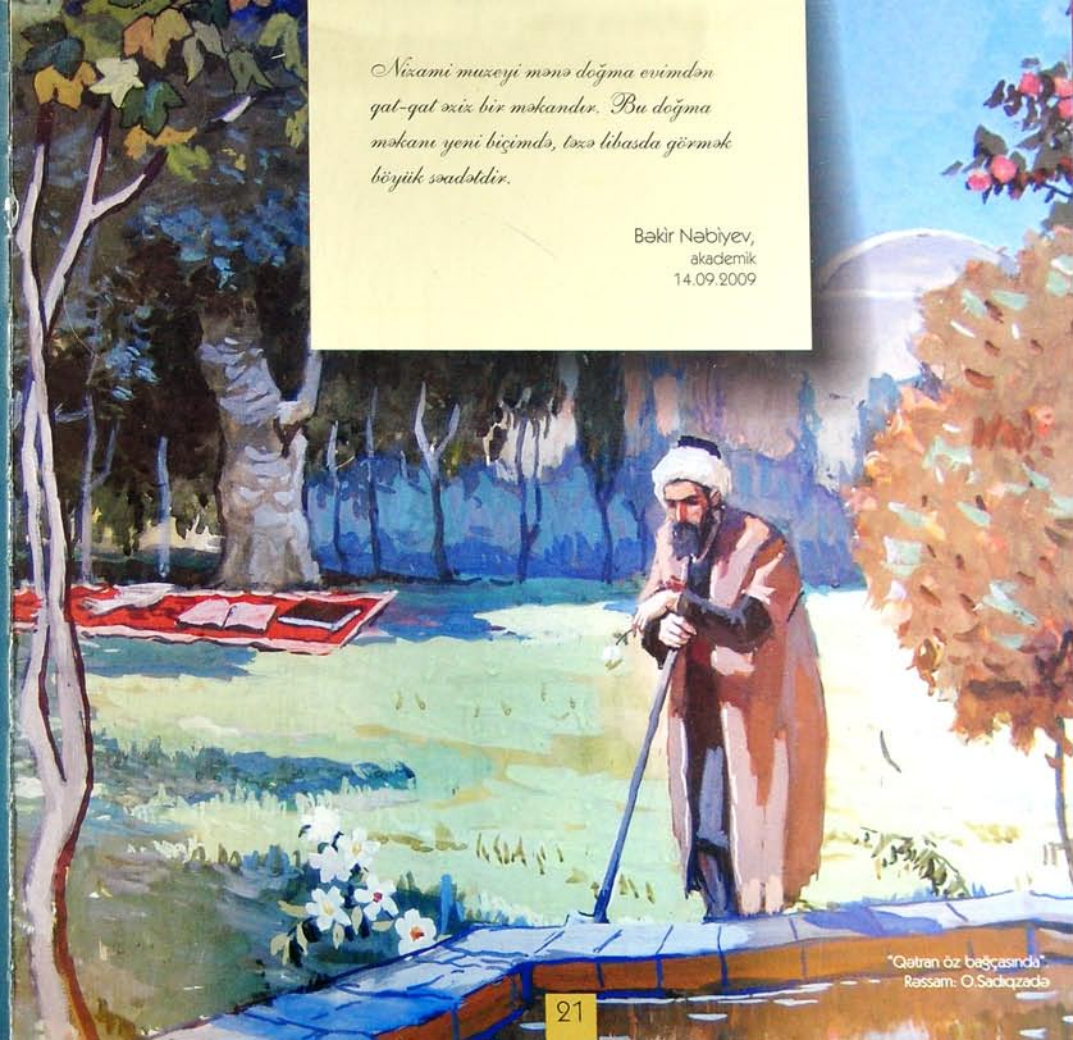
"Füzuli".
Rəssam: H.Əliyev

Əvvəlki onillərə nisbətən ekspozisiya zallarının sayı iki dəfə, nümayiş etdirilən eksponatların miqdarı irəlki zamanlara nisbətən on dəfə çoxalmışdır. Zallarda quraşdırılmış monitorlarda tamaşaçılar ədəbiyyat tarixinə müstəqil şəkildə audio-vizual səyahətlərə çıxmaq fərsətinə malikdirlər. Azərbaycan Milli Radiosu və Televiziyasının, Azərbaycan Dövlət Səsyazma Arxivinin, Azərbaycan Dövlət Ədəbiyyat və İncəsənət Arxivinin səs yazıları, foto-kino materialları ekspozisiyadakı kompüterlərin yaddaşına yükləndiyindən ədəbiyyat həvəskarları keçmiş onillərin və yeni dövrün ən məşhur aktyorlarının ifasında ədəbi fraqmentləri dinləmək, müxtəlif səhneləşdirmələrdən hissələri, bədii və sənədli filmlərdən parçaları seyr etmək imkanı əldə etmişlər.

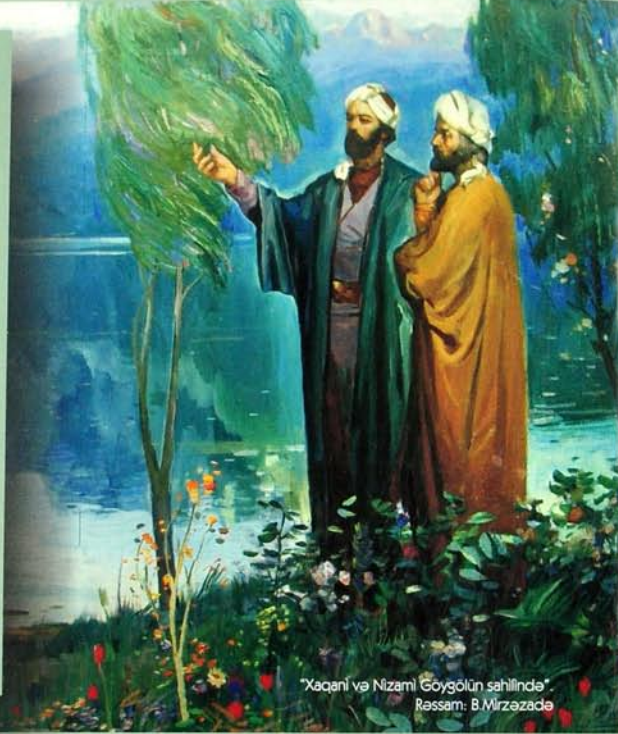
Nizami muzeyi məns doğma evindən qat-qat oxix bir məkandır. Bu doğma məkani yeni biçimds, toxu libasda görmək böyük səudətdir.

Bəkir Nəbiyev,
akademik
14.09.2009

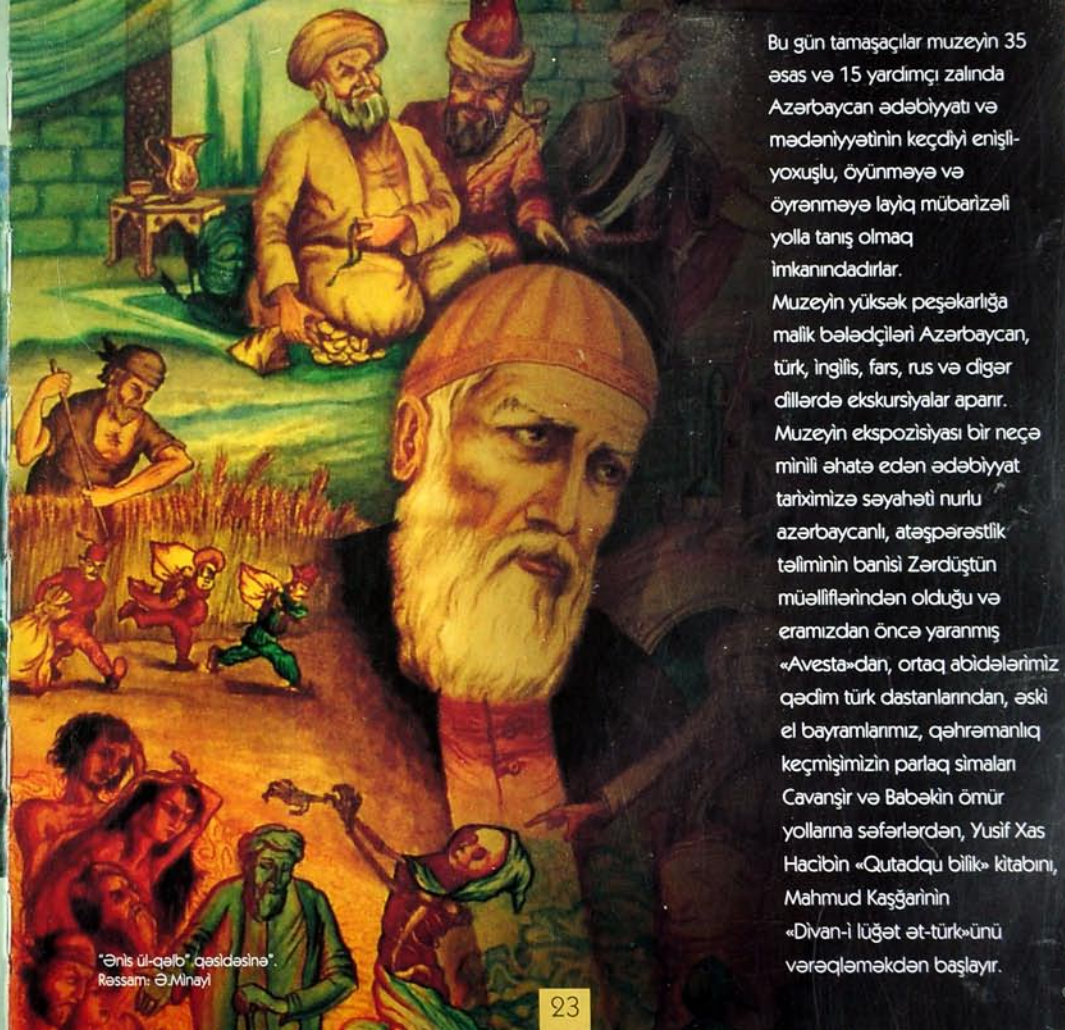

Bu gözəl və nadir muzeydə səyahətə görə təşəkkür edirik. Azərbaycan çox üstün mədəniyyət təcrübəsinə malikdir və muzey həmin tarixi çox zərif şəkildə dünyaya təqdim edə bilər. Nəxəmi muzeyinə mən həyat yoldaşım ilə gəlmişəm. Bu azərbaycanlılarımızla görüşməyə çox sevdiyimiz 25 illiyini qeyd edəcəyik. Bələdçi xanım bizə dahi Xaqaniyənin mərəzlərini ingiliscə oxudu. O şeir parçasını bu azərbaycanlılarımızın ön döyərli hədiyyəsi kimi yazıb bağışlayacağam. Muzey özü isə bütövlükdə insanlara bir səmimi hədiyyədir.

Ənn Dörsi,
ABŞ-in Azərbaycanda fəvqaladə
və səlahiyyətli səfiri
16.06.2009

"Xaqani və Nizami Göygölün sahilində".
Rəssam: B.Mirzazadə

"Ən is ul-qəlb" qəsidəsinə".
Rəssam: Ə.Minəyi

Bu gün tamaşaçılar muzeyin 35 əsas və 15 yardımçı zalında Azərbaycan ədəbiyyatı və mədəniyyətinin keçirdiyi inşifə-yoxuşlu, öyünməyə və öyrənməyə layiq mübarizəli yolla tanış olmaq imkanındadırlar.

Muzeyin yüksək peşəkərliyə malik bələdçiləri Azərbaycan, türk, ingilis, fars, rus və digər dillərdə ekskursiyalar aparır. Muzeyin ekspozisiyası bir neçə min illi əhatə edən ədəbiyyat tariximizə səyahətli nurlu azərbaycanlı, atəşpərəstlik təliminin banisi Zərdüştün müəlliflərindən olduğu və eramızdan öncə yaranmış «Avesta»-dan, orta q abidələrimiz qədim türk dastanlarından, əski el bəyramlarımız, qəhrəmanlıq keçmişimizin parlaq simaları Cavanşir və Babək in ömür yollarına səfərlərdən, Yusif Xas Hacıbin «Qutadqu bilik» kitabını, Mahmud Kaşğarının «Divan-İ lüğət et-türk»-ünü vərəqləməkdən başlayır.

«Kitab-i Dadəm Qorqud»
dastanlarına həsr edilmiş zaldə
tamaşaçını 1300 yaşlı
oğuznaməmizin Vatikan və Drezden
əlyazma nüsxələrindən səhifələr,
dastana çəkilmiş rəsmlər, Dadə
Qorqud qəhrəmanlarının yaşadığıları
Azərbaycan ellərinin
boylardakı izlərə əsasən tərtib
edilmiş xəritələr... gözləyir.

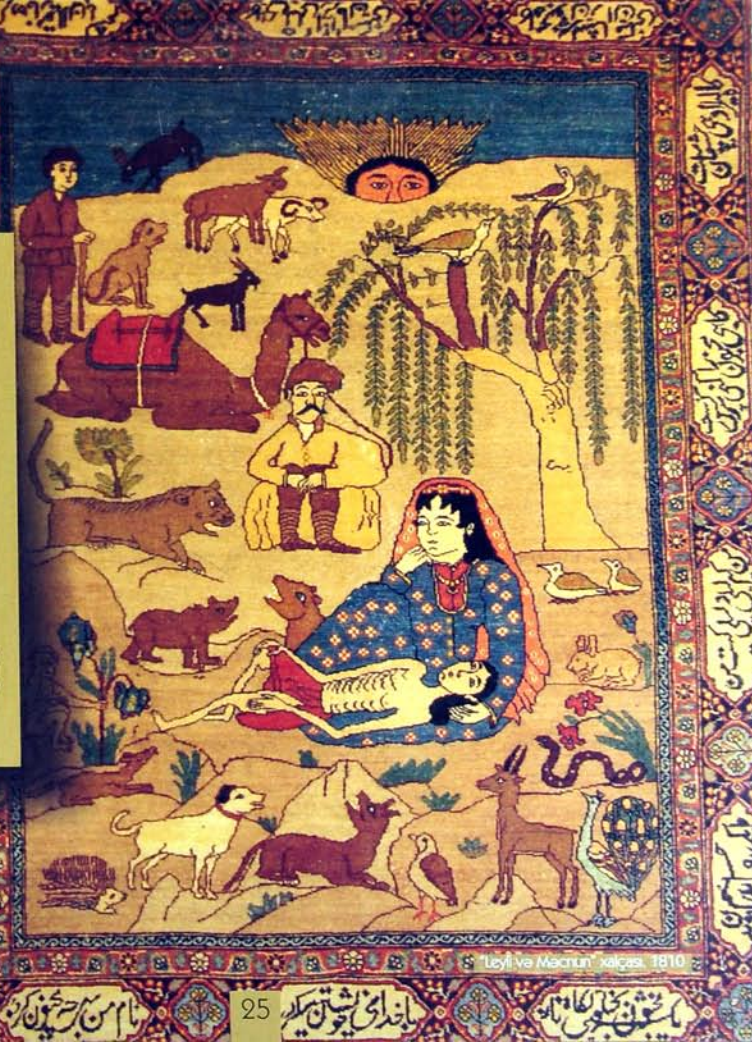

EX. BRONZE OF ALEXANDRE DUMA BY LA. NIKOL
AZERBAIJAN - BAKI
© AKIF ƏSGƏROV

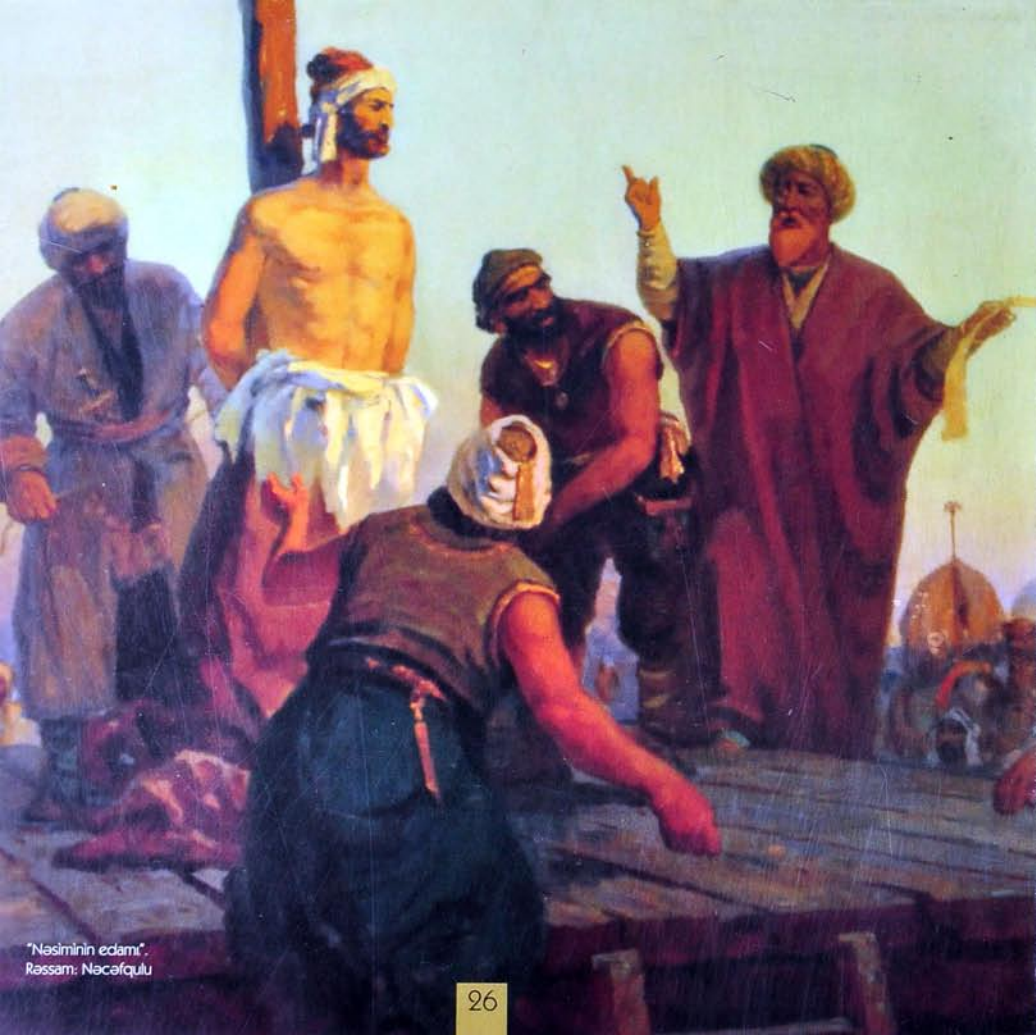
«Aleksandr Duma və Nəvəvənin Bakıda görüşü».
Heykəltarası: Akif Əsgərov

*Burada bilmədiklərimizi
öyrəndik, görmədiklərimizi
gördük. Muxoyin bütün
kollektivinə
minnətdarlığımızı
bildiririk. Gəlmiş bixdə
ən yüksək təsüuratlar
oyaldı. Bix azərbaycanlı
olmağımızla fəxr edirik.*

Bakı şəhəri,
286 sayılı məktəbin şagirdləri
22.05.2009

«Leyli və Məcnun» xalçası. 1910

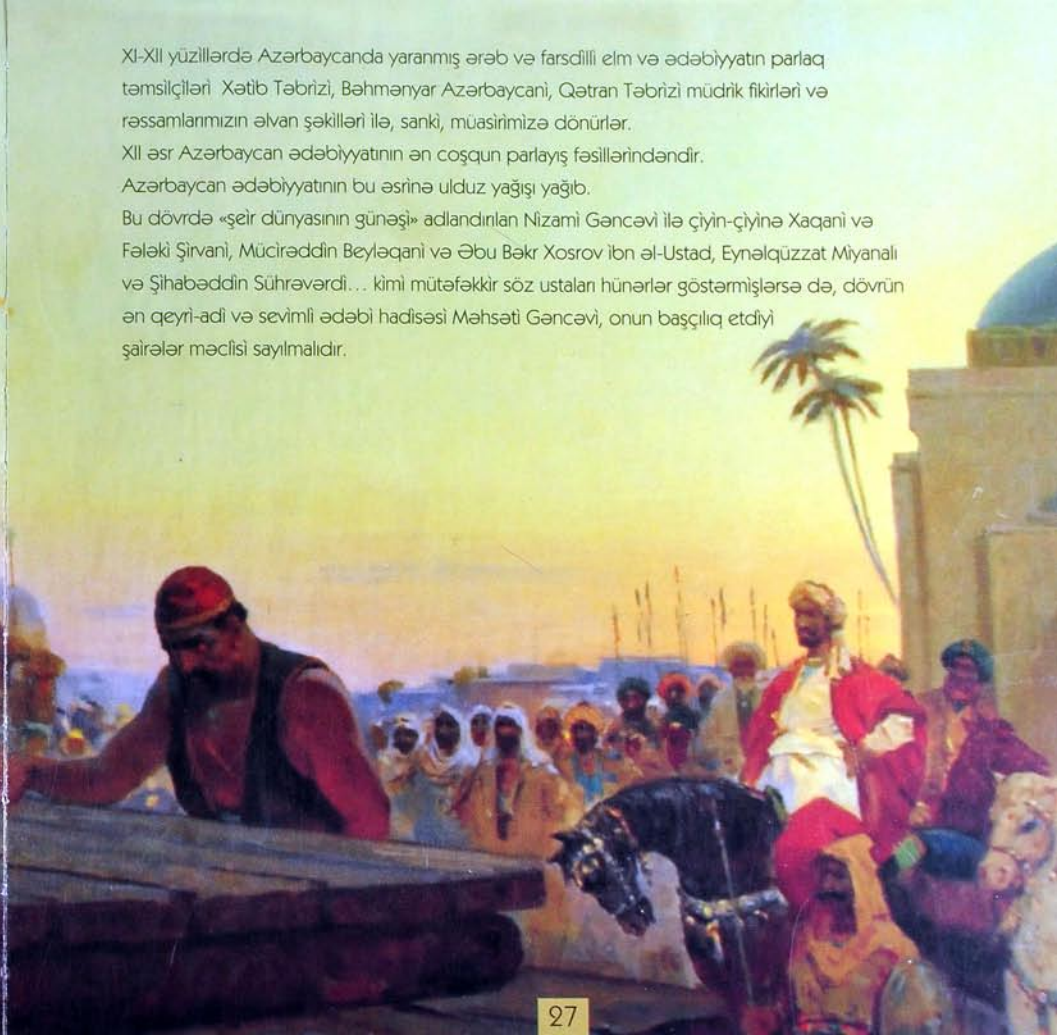
"Nasiminin edamı",
Rəssam: Nəcəfqulu

XI-XII yüzillərdə Azərbaycanda yaranmış ərəb və farsdilli elm və ədəbiyyatın parlaq təmsilçiləri Xətib Təbrizi, Bəhmənyar Azərbaycani, Qətran Təbrizi müdrik fikirləri və rəssamlarımızın əlvan şəkilləri ilə, sanki, müasirimizə dönürlər.

XII əsr Azərbaycan ədəbiyyatının ən coşqun parlayış fəsilələrindədir.

Azərbaycan ədəbiyyatının bu əsrinə ulduz yağışı yağıb.

Bu dövrdə «şəir dünyasının günəşi» adlandırılan Nizami Gəncəvi ilə çiyin-çiyinə Xaqani və Fələki Şirvani, Mücirəddin Beyləqani və Əbu Bəkr Xosrov ibn əl-Ustad, Eynəlxüzzat Miyanalı və Şihabəddin Sührəvərdi... kimi mütəfəkkir söz ustaları hünərlər göstərmişlərsə də, dövrün ən qeyri-adi və sevimli ədəbi hadisəsi Mehşəti Gəncəvi, onun başçılıq etdiyi şairələr məclisi sayılmalıdır.

Rəssam Oqtay Sadiqzadənin Göygöl sahilində təsvir etdiyi Məhsətinin çevrəsinə onun 5 şairə bacısı – Rəziyyə Gəncəvi, Doxtər-i Xətib, Doxtər-i Salar, Doxtər-i Səti, Doxtər-i Həkim Gəvə yığımışlar.

Muzeydə bir başqa beşik də var ki, həmişə tamaşaçıları uzun dəqiqələr boyunca qarşısında dayanmağa vadar edir.

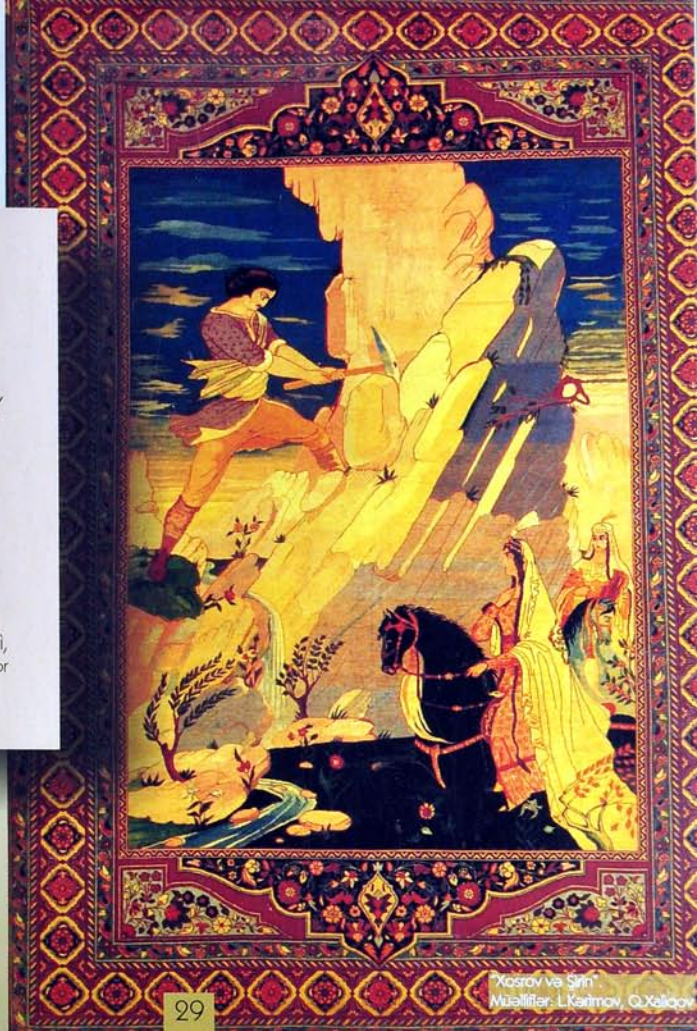
Bu, XX yüzilin ortalarında Lətif Kərimov, Qəzənfər Xəlqov, Kazım Kazımzadə və Əmir Hacıyevin yaratdığı «Xəmsə»yə ithaf edilmiş 5 dekorativ xalçadır.

«Sirlər xəzinəsi» mövzusunda «Bayquşların söhbəti», «Xosrov və Şirin» mövzusunda «Fərhad dağı yarır», «Leyli və Məcnun» mövzusunda «Qeys heyvanlar arasında», «Yeddi gözəl» mövzusunda «Bəhramla Fitnə ovdə», «İskəndərnamə» mövzusunda «Seyrə çıxmış İskəndər və Nüşabə»

Azərbaycan xalçaçılığının nadir və son dərəcə nəfis bəhrələridir.

Bu muzey yeni Azərbaycan möcüzəsidir. Ekspozisiyaya yeni höyat verilib. Təbii vaxtı gözdüyüm muzeydən əsr-əlamət yoxdur. Bu divarlar arasında əsl Azərbaycan ruhu dolayır. Hər bir salonda, hər bir qarışda böyük xəmət və Azərbaycan tarixinə, ədəbiyyatına, milli ruhuna böyük sevgi duyulur.

Qulu Məhərrəmli,
professor

XIII yüzilin böyük ulduzşünası alimi, şairi və şeirşünası Nəsirəddin Tusî də, Cəlaləddin Ruminin ilham qaynağı filosof və şair Şəms Təbrizi də, elə həmin əsrdə 6 dildə şeirlər yazmış Zülfüqar Şirvani də, zamanca onların ardı ilə gələn hürufi şairlər Fəzlullah Nəimi, İmadəddin Nəsimi də, XV əsr Azərbaycan dövlətçiliyi və ədəbiyyatının baş sərkərdəsi Şah İsmayıl Xətai də zal-zal adlıdıqca tamaşaçını yalnız öz zamanələrinin söz həyatı ilə tanış etmərlər. Onların yaradıcılıqları və ömrü Azərbaycan tarixinin də, Yaxın və Orta Şərqi həyatındaki ictimai-siyasi gedişətin də bilavasitə təcəssümüdür. Nizami muzeyini bütün başqa muzeylərdən fərqləndirən başlıca keyfiyyətlərdən biri də buranın təhsillə, tədrisə birbaşa bağlılığıdır. Muzeydə «Elmi inkişaf və tədris layihələri» adlı məxsusi şöbə həmin rabitələri bir qədər də qüvvətləndirmək niyyəti ilə araya-ərsəyə gətirilib, həmin şöbənin xəttlə vaxtaşın olaraq muzeydə məktəblilərin müxtəlif müsabiqələri, seminarları, konfransları təşkil edilir.

"Molla Pənah Vəqif".
Heykəltaraslar: Q.Sücaəddinov, A.Mustafayev

*Azərbaycanın ədəbiyyat tarixi
o qədər xəngindir ki, burada
görülən işlər görülmələrin
ən kiçiyi olsa da, həm də
görülənlərin ən böyüyüdür.*

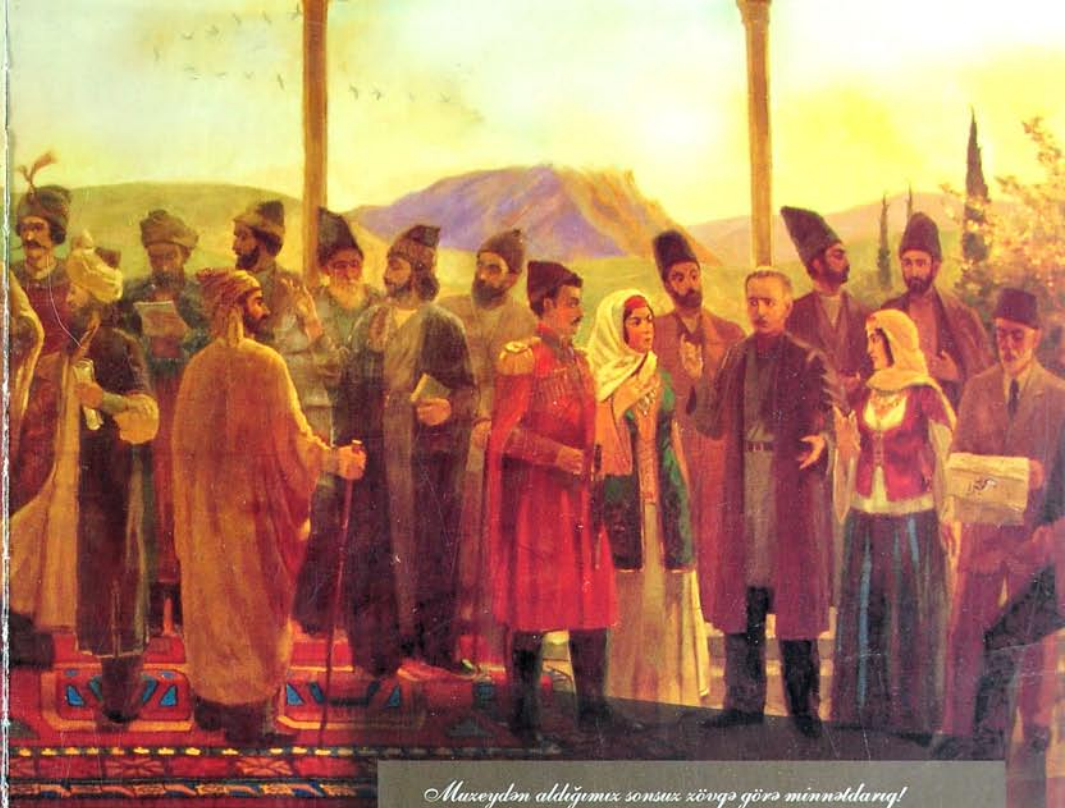
Asif Mərzili,
publist
18.04.2009

"Zirvalerimiz"
Rəssamlar: Sadıq Şarıfzadə, Səlam Səlamzadə

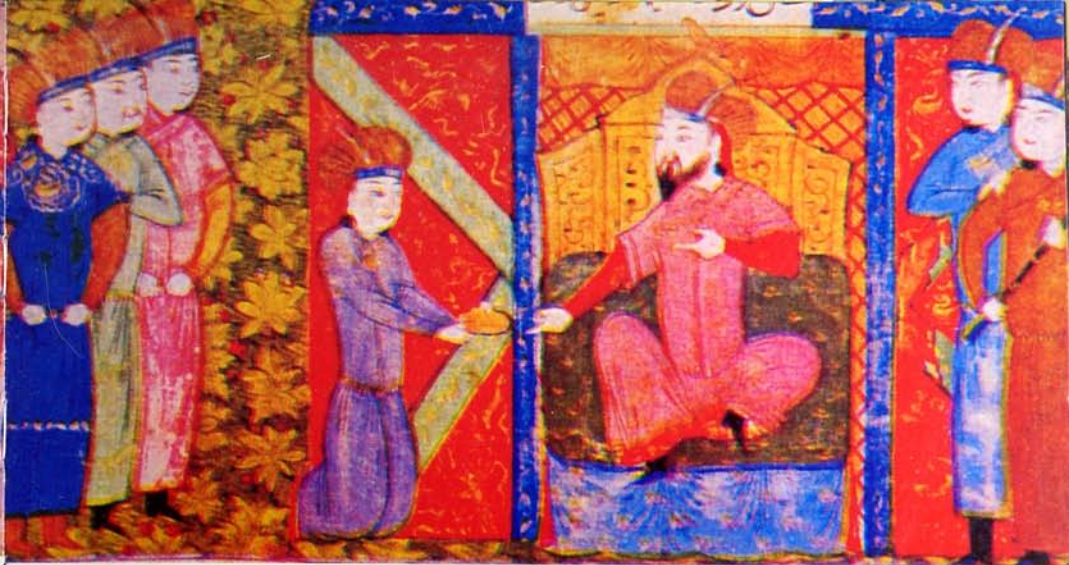
*Nizami Gəncəvi adına İdbiryyat Muxəyini
seyr edəndən sonra Azərbaycan xalqına, onun
mədəniyyətinə və tarixinə daha dərin hörmət
bəsləməyə başladım.*

Hans Peter Kessler
Surix, İsveçrə

*Muxəyidən aldığı mənim sonsuz xüsqün görə minnətdarıq!
Azərbaycan tarixi və bu xalqın mədəniyyəti dünyanı
sərsənədir, bəzər incəsənətinin incilərindəndir.*

M.V.Lomonosov adına
Moskva Dövlət Universitetinin müəllimləri:
A.Q.Anisimova, professor
V.A.Baqıyaneva, dosent
R.B.Axmədşin, dosent
01.08.2009

*Bütün uluları, ucaları, dahiləri, dihaları
bağrına basan Nixami adına
Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyi. Bu,
təkcə muzey deyil, canlı, nəfəs alan,
yaşayan, diri və durnu tariximizdir.
Sözümsün, ruhumusun, alın yazımın,
kitablarımızın tarixidir. Hədiyyəyəsiniz.*

Zəlimxan Yaqub,
xalq şairi

Orta məktəb müəllimlərinin dərslərini məktəbdən muzeyə köçürmək təcrübəsi də tətbiq edilir və Məhəmməd Füzuli, Molla Pənah Vəqif, Mirzə Fətəli Axundov və digər klassiklərimizə həsr edilmiş bir-birindən maraqlı eksponatlarla dolu zallarda belə dərslərin aparılması faydalı nəticələr doğurur.

Azərbaycan ədəbiyyatı həbs də görüb, sürgünlərlə də üzlaşıb, təqiblərlə də rastlaşıb, qurğuşuna da tutulub.

Muzeyin zallarından biri repressiya qurbanlarına həsr edilib və demir barmaqlıqlar arxasından boylanan doğma surətlər XX əsrin sovet irticalarının xəbərsiz gənc tamaşaçılarda daim həyəcan oyadır, onları şahid olmuş söz bəhədirlərimizin ömrünün qəmli anları ilə tanış edir.

Bu muzey bir dünyadır, bu dünyanı tanımayan Azərbaycan və İran ədəbiyyatı ilə tanış olmayan kimidir. Burada Azərbaycan, İran və İslam mədəniyyəti canlı şəkildə nümayiş etdirilmişdir. Bu muzeyi görmək kafə deyil, burada yaşamaq lazım. Mən gərəkədən belə bir fürsətə və imkanı içimdən istərdim.

Bu muzey Azərbaycanın fəxridir. Çünki Azərbaycanımız ən gözəl şəkildə dünyaya nümayiş etdirir.

Cavad Heyət,
professor
İran, "Varlıq"
jurnalının redaktoru
12.0.2009

Əslində isə muzeyin öyrədicilik missiyası zallardan daha əvvəl küçədən, binanın həndəvərindən başlanır. Muzeyin birinci mərtəbəsindəki vitrinlərdə böyük klassiklərimizin portretlərinin yerləşdirilməsi və onların hikmətli fikirlərinin əks olunması yoldan ötənləri ayaq saxlamağa, oxumağa, qeyd götürməyə səsləyir. Muzeyin Fəvvarələr meydanında quraşdırılmış səsli monitorun da hədəfi elə nəcib məarifçilik səyləridir. Gün boyu həmin monitordan ədəbiyyat və mədəniyyət tariximizlə bağlı süjetlər şəhər sakinlərinə təqdim edilir. Muzeyin içərisində isə 14 monitordan ibarət ayrıca tamaşa zalı qonaqlara səslər və təsvirlər aləminə əsrarəngiz dəqiqələr yaşadır.

Halqın mədəniyyət tarixini nümayiş etdirmək o mədəniyyəti yaşatmaq deməkdir. Nizami muzeyini "Rafael akademiyası" adlandırmaq da olar. Əhəh!

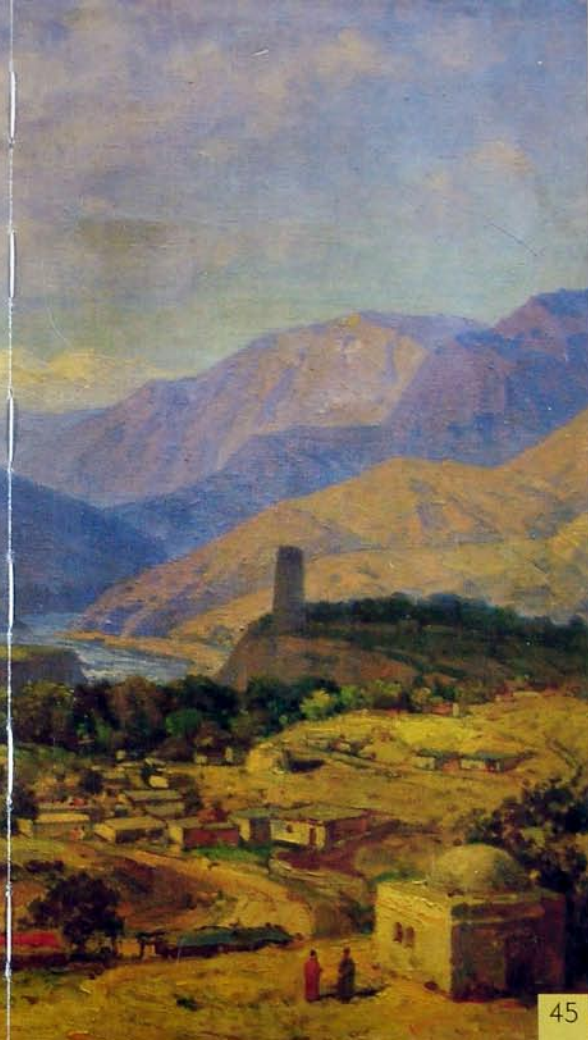
Şiməmməd Hüseynov,
professor
14.05.2009

*Bu muzeyds olduđum
müddetds oynı
babanın evladi
olduđumdan iřtixar
duydum.*

Besiran Atik,
Türkiye

"Şarnikr dərəsi".
Rəssamlar: V.Plaksin, K.Bikov

Canlı Üzeyir bəyi görürsünüz, Səməd Vurğunun şeirlərini öz ifasında dinləyirsiniz, Abdulla Şaiq yorğun səsi ilə xatirələrini söyləyir, kadrların müşayiətilə Cənubi Azərbaycana gedib çıxırsınız, Məhəmməd Biriya, Səhənd, Məhəmməd Hüseyin Şəhriyarın həmsöhbətinə çevrilirsiniz... Beləcə, şərəfli ömrünün yeddi onilini arxada qoymuş Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat Muzeyi ölkəmizin əsas mədəniyyət və mənəviyyət tənzimləyicilərindən biri səviyyəsinə qalxmağa müvəffəq olmuşdur. Muzey qollarını Azərbaycan boyu ağır, bir-birinin ardınca onun yeni filial və şöbələri yaradır. Hazırda muzeyin mərkəzi Kürdəmir rayonunda yerləşən Aran regional şöbəsi, Mərdəkandakı Nəbatat başında məskunlaşmış Sergey Yesenin adına Azərbaycan–Rusiya Ədəbi Əlaqələr Mərkəzi fəaliyyətdədir. Muzeyin vaxtilə Şuşada yerləşmiş Xurşidbanu Natəvan adına Qarabağ filialı işğaldan sonra Bakıda qaçqın həyatını yaşamaqdadır və doğma yurda qayıdacağı günləri səbirsizliklə gözləyir. Nizami muzeyi artıq, sadəcə, muzey olmaq hüdudlarını adlayaraq elm və ziyallıq mərkəzinə çevrilmişdir. Muzeydə hər il mütəmadi olaraq 5 araşdırma toplusu nəşr edilir. «Risələ» (Elmi tədqiqatlar toplusu), «Qaynaq» (Mənbələr toplusu), «Şərq» (Tərcümə toplusu),

"Koroğlu"
Rəssam: Tahir Salahov

«Xəzinə» (Kataloqlar toplusu), «Məcəlis» (Merasimlər toplusu) elmi ictimaiyyətin və geniş oxucu kütlələrinin rəğbətini qazanmışdır. Muzeydə təsis edilmiş «Azərbaycan ziyalıları klubu» ətrafında ölkənin ən seçkin aydınlarını, görkəmli elm, mədəniyyət, ədəbiyyat xadimlərini cəmləyib. ...Nizami muzeyinin pillələrlə ilə qalxanları ilk qarşılayan dahi Nizamının abidəsi və ölməz sözləri olur:
Yüz il sonra sorsan: «Bəs o hardadır?»
Hər beyit səslənər: «Burdadır, burdadır!»

Şairin səkkiz əsr öncə peyğəmbərcəsinə söylədiyi kəlam indi – XXI əsrdə də danılmaz həqiqət ifadə edir. Amma bu sözlər bu gün yalnız Nizamiyə aid deyil və sanki, indi Nizamının gələcək soraqlı həmlin sözləri bütün qələm qardaşlarının dilindən qopur. Axı Nizami muzeyində, bu möhtəşəm söz məbədinə Nizamının bütün sələfləri və xələfləri əbədi dirilər kimi eyni zaman kəsiyində görüşüblər.

*Bu yaxınlarda mənim dostumla
Bakəyə gəlmiş, dünyanın çeşidli
ölkələrində yaşasalar da, əslən Güney
Azərbaycandan olan xiyalılarımı
Nizami adına Ədəbiyyat Muzeyinə
aparmışdım. Muzey qonaqları
sehrəlmişdi.*

*Dünyaca ünlü yazarmız, bir çox ölkədə
yaşamış, müxtəlif xalqların böyük
yazıçılarıyla yaxın tanış olan ustad
Rza Borahani sonda təsəvvürünü
bütünlüklə: «Mən dünyanın heç yerində
bels ədəbiyyat muzeyi görməmişəm,
millətim öz keçmişini, ədəbi irsini bu
boyda möhtəşəmi onun böyüklüyündən
xəbərsiz verir. Keçmiş sahib qadınca,
gələcəyini yol açarsan», – dedi.*

*Yerində deyilməmiş və qələmlərinin
düşündüyünün ifadəsi olan sözlərdir.*

Sabir Rüstəmxanlı,
xalq şairi
20.11.2009

Ruhen təmizlənmək, daxilən zənginləşmək, daha saf azərbaycanlı
olmaq istəyirsinizsə, Nizami muzeyinə buyurun!

Əbədi iftixarımız olan ölməzlərin hamısı buradadır, hamısı birgədir,
hamısı sizinlədir!

Həmişə!

Ziyarətlərinə gəlin,

Sizi gözləyirlər!..

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası
Nizami Gəncəvi adına Milli
Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyi
Əmi Şurasının 17 sentyabr 2009-cu il
(7 saylı protokol) qərar ilə nəşr edilir

Mətnin müəllifi və tərtibçi
filologiya elmləri doktoru,
professor, Azərbaycan Milli Elmlər
Akademiyasının müxbir üzvü
Rafael HÜSEYNOV

Rəssam: Stanislav Şətkov
Bədii redaktor: Ümyyə Əmrəhova
Kompüter yığıcı: Ekin Salmanov
Kompüter dizaynı: Kəbirə Həşimova
Korrektor: Kamalə Cəfərilil
Texniki redaktor: Cəsarət Qasımov

Yığılmağa verilməsi: 24.09.2009
Çapa imzalanması: 29.10.2009
Kağız ölçüsü: 70x100 1/12
Hecmi: 4.3 çap vərəqi
Sifariş: 18
Say: 2000

4900657314

R _____ Qırıli nəşr

050

"Araz" nəşriyyatı
@AMEA Nizami Gəncəvi adına
Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyi, 2009

POLYGRAPHIC
BƏLƏDİYYƏTİ MƏDƏNİYYƏTİ
Tələb: 192020, Fəxri: 407-79-04

matbaəsində çap olunub

Muzey hər gün (bazar günlərindən savayı) saat 11-dən 17-dək
tamaşaçı qəbul edir.

Hər ayın son şənbə günü muzeydə təmizlik günüdür.

Hər ayın 14-ü digər muzeylərin və kitabxanalarn işçiləri, internat məktəbi
şagirdləri, imkansızlar üçün irəliləyən edilən sifarişlər əsasında Nizami
muzeyinə gəliş açıq qapı prinsipi ilə həyata keçirilir.

Muzeylər haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununa müvafiq
olaraq muzey ərazisi hər hansı tədbirlərin keçirilməsi və digər
məqsədlər üçün icarəyə verilmir.

Muzeyin ünvanı: 1005, Bakı,
İstiqlalyyət küçəsi, 53

E-mail: nizamimuzeyi@azeurotel.com

Əlaqə telefonları: 012492.18.64

012492.10.69

Faks: 012497.12.61

702

№ 2009
13 3597